

céljainak, a középiskolától eltérő feladatának megfelelően *mer polgári iskolai tanmenet lenni.*

Ez különösen kettőből tűnik ki:

1. Az anyag megrostálásából, 2. A felvett anyagelmélyítő feldolgozásából.

Amaz különösen a nyelvtani anyagban és a III. o. stilisztikai részében szembeötlő, emez valamennyi osztály munkájára kiterjed s úgy oldható meg, hogy a tanmenet-készítő előtt mindig az anyag egésze áll s ebből a három alsó osztálynak a gyűjtés, a negyediknek az elrendezés, feldolgozás, összefoglalás feladatát juttatja. Az állandó kapcsolat, a folytonos koncentráció, a tanultak szellemes módon történő változatos, ügyes megrögzítése és könnyű felidézésének lehetősége feljegyzésekben, táblázatokban, színes ábrázolásokban lehetővé teszi, hogy a három éven át szerzett ismeretanyag a negyedik osztályban kellő időben csakugyan rendelkezésre is álljon.

E tanmenet a főváros polgári leányiskoláinak minta-tanmenete; de gondos tanulmányozása mindig gyümölcsöző lehet az ország minden polgári iskolájában, mert a lélektani törvényszerűségek és didaktikai elvek, amelyek sugalmazták, nincsenek helyhez kötve; az a szellem pedig, amely megnyilatkozik benne, nemcsak a téren, hanem az időn is felül áll.

Akadhatnak, akik a felvett anyagot itt-ott sokallják (nagy létszámú iskolában bizonyosan elvégezhetetlen); lehetnek, akik egy-egy módszeres fogással szemben ellenvéleménnyel élnek; egyet azonban mindenkinek el kell ismerni: Mayer Blanka tanulmánya pedagógiai irodalmunk nagy nyeresége, egy lelkes, hivatott, áldozatos nevelő-egyéniség. Minden elismerést megérdemlő szép munkája.

Radnótiné Hrabovszky Irén.

Tomori Viola: A parasztság szemléletének alakulása. (*Szegedi Fialatok Művészeti Kollégiuma, 1935. 118. lap.*)

A szerző hazánkban egy új tudományágnak tette le az alapkövét, amelynek felvirágzása hathatósan támogathatja a parasztság helyzetének felismerését. — Munkája két részre oszlik. Az első rész tartalmazza azoknak a lélektani problémáknak elméleti fejtegetését, amelyeknek tisztázása nélkül a parasztságnak, mint közösségnek a megismerése lehetetlen. Először közösség-lélektani, majd milieuelméleti kérdéseket boncolgat. Rámutat arra, hogy a paraszt közösségi lélek kialakulását a közös milieuhatás biztosítja. E közösség legjellemzőbb jegyét a természet szolgálatában találja meg. A milieuelméleti kutatások rövid kritikai áttekintése után, maga is milieuelméleti fejtegetésekbe bocsátkozik, melyeknek eredményeképpen bebizonyítja, hogy *mindenki számára ugyanaz az objektív milieu, de mindenki a maga szempontjából más és más szubjektív milieut él át.* A milieu és egyén külön-külön való vizsgálatánál különböző törvényszerűségeket lát meg, melyek közül különösen az egyéni és a közösségi konstitúcióra vonatkozóak érdekesek. A továbbiak során a milieut és egyént, mint egymással funkcionális együttesben lévő milieu-egyénrendszert teszi vizsgálat tárgyává. Az általános pszichés fejlődési törvényszerűségek alapján osztályozza a milieu-egyén viszonyokat s megkülönbözteti: a *globalitás, a reflektálás és egy magasabbrendű egységbe-*

illeszkedő strukturálódás fokát. A milieu-egyén viszony változása bemutatja az alakulás irányát, az eszmélés különböző fokait, mely a természettől való függés legyőzésének tendenciájában jut kifejezésre. — A munka második része a parasztszemlélet alakulását mutatja be a fejlődéslélektani eredmények felhasználásával, a milieu-egyén viszonyra jellemző adatok s a belőlük leszűrt törvényszerűségek alapján. Először megismerkedünk a parasztság régi arcával, a milieu-egyénrendszer keretén belül, Milieuhöz való viszonyában a parasztság *a globalitás fokán áll*, mely az alkalmazkodásban, a szituációhoz kötöttségben s az életritmus polaritásában jut kifejezésre. E jellemvonások tükröződnek vissza a parasztság szemléletében, mint totális szemléletforma, pl. a térszemlélet tárgyakhoz kötöttsége, a művészetben, az erkölcsben a hasznossági szempontok érvényesülése stb. — T. szerint a parasztságnál a múlt század végéig ugyanaz a milieu-egyén viszony mutatkozott. Ettől kezdve a parasztság szemlélete alakulni kezdett, minek okát a szerző a mezőgazdaság industrializálódásában és racionalizálódásában találja. A racionalizálás gondolata a parasztságnál a „tanultság” formájában jelentkezik, melyet előmozdítanak: az iskola, könyvek, rádió stb., melyeknek nagy szerepe van a parasztság viszonylagos elszigeteltségének megszüntetésében. Mind a racionalizálás, mind az industrializálás, — mely az állati és emberi erőt mechanikai eszközökkel akarja helyettesíteni, — megváltoztatják a parasztságnak a természethez való viszonyát, mely a paraszt szemléletének alakulását vonja maga után. Megváltozik tehát a milieu-egyén viszony. A globalitás fokáról eljut *a reflektálás fokára*, amikor a milieuvel tudatosan szembehelyezkedik. A milieu-egyén viszony megváltozása mutatkozik az alkalmazkodásnak az alkalmazás, a szituációhoz kötöttségnek az absztrakció felé való fejlődésében s a poláris életritmus átalakulásában. A totális szemléletformát így a tagolódás, tudatosulás, egyéniesedés fogja helyettesíteni, amely a szemlélet minden terén (mágia, tér-, időszemlélet, erkölcs, művészet stb.) megnyilatkozik. — E fok azonban csak a középső fokozatot jelenti az alakulásban. A parasztságnak el kell érnie a strukturálódás fokára. Mivel a parasztságnak ez az alakulása idegen, (a városi) kultúra hatása alatt indult meg, a parasztságot egy válságos helyzetbe hozta, amelynek a megszüntetése a városi kultúra feladata. A parasztság helyzetének megváltoztatásához csak egy út vezet s szerzőnk szerint ez *a megismerés útja*. — Az ismertetett eredmények azonban nemcsak a parasztság felnőtt társadalmára vonatkoznak, hanem ezek felhasználásával a pedagógia a paraszt gyermekekre vonatkozó fontos nevelési elveket állíthat fel.

...Békési Gizella...

Magyarságtudomány. (Negyedévenként megjelenő folyóirat. (Szerkeszti: *Ortutay Gyula*. A Franklin Társulat főbizománya. Budapest. Évi előfizetése 5 pengő.)

Az új folyóirat a magyar tudományosság egyik régóta érzett hiányát igyekszik kiküszöbölni. Az egy-két kitűnő szaklap mellett sajnos nem volt olyan törekvés, mely a magyarságra vonatkozó tudományok összességének, a hungarológiának művelését és terjesztését tűzte volna ki feladatául. Bizo-